

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

V Міжнародна науково-практична
конференція

MODERN PROBLEMS OF RATIONAL
USE OF AQUATIC BIORESOURCES

V international scientific-practical conference

8-9 листопада 2023 року, Київ, Україна
November 8-9, 2023. Kyiv, Ukraine

**INSTITUTE OF FISHERIES OF THE NATIONAL ACADEMY
OF AGRARIAN SCIENCES OF UKRAINE**

**MODERN PROBLEMS OF RATIONAL
USE OF AQUATIC BIORESOURCES**

**V international scientific-practical conference,
November 8-9, 2023. Kyiv, Ukraine**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОГО
ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ**

**V Міжнародна науково-практична конференція,
8-9 листопада 2023 року, Київ, Україна**

Kyiv — 2023

УДК 639.3.03(063)

C-74

DOI: <https://doi.org/>

Сучасні проблеми раціонального використання водних біоресурсів : V Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 8-9 листопада 2023 р. : збірник матеріалів. Київ : ПРО ФОРМАТ, 2023. 216 с.

Організатор — Інститут рибного господарства Національної академії аграрних наук України (<http://if.org.ua>).

Науково-організаційний комітет:

Грициняк Ігор Іванович, доктор с.-г. наук, професор, академік Національної академії аграрних наук України, директор, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА (голова);

Третяк Олександр Михайлович, доктор с.-г. наук, с.н.с., заступник директора з наукової роботи, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА;

Матвієнко Наталія Миколаївна, доктор біол. наук, с.н.с., зав. відділу іхтіопатології, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА;

Бузевич Ігор Юрійович, доктор біол. наук, с.н.с., зав. відділу вивчення біоресурсів водосховищ, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА;

Гламузіна Бранко, Ph.D., Sc.D., професор кафедри аквакультури, Університет Дубровника, м. Дубровнік, ХОРВАТІЯ;

Кононенко Руслан Володимирович, кандидат вет. наук, декан факультету тваринництва та водних біоресурсів, доцент кафедри гідробіології та іхтіології, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, УКРАЇНА;

Шкуте Артурс, Ph.D., Sc.D., професор, директор Інституту екології Даугавпільського університету, м. Даугавпілс, ЛАТВІЯ;

Маренков Олег Миколайович, кандидат біол. наук, доцент, проректор з наукової роботи, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, УКРАЇНА;

Пекарік Ладіслав, Ph.D., ст. н. с., Центр рослинництва та біорізноманіття Словацької академії наук, м. Братіслава, СЛОВАЧЧИНА;

Сондак Василь Володимирович, доктор біол. наук, професор кафедри водних біоресурсів, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, УКРАЇНА;

Шекк Павло Володимирович, доктор с.-г. наук, професор кафедри водних біоресурсів та аквакультури, Одеський державний екологічний університет, м. Одеса, УКРАЇНА;

Кутішев Павло Сергійович, кандидат біол. наук, доцент кафедри водних біоресурсів та аквакультури, Херсонський державний аграрний університет, м. Херсон, УКРАЇНА;

Зубков Олена, доктор наук, професор, чл.-кор. Академії наук Молдови, зав. лаб. гідробіології та екотоксикології Інституту зоології, м. Кишинів, МОЛДОВА;

Лобойко Юрій Васильович, доктор с.-г. наук, зав. кафедри водних біоресурсів та аквакультури, доцент, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького, м. Львів, УКРАЇНА;

Вищур Олег Іванович, доктор вет. наук, професор, зав. лаб. імунології, Інститут біології тварин НААН, м. Львів, УКРАЇНА;

Федоренко Микола Олександрович, перший заступник директора Державної установи «Методично-технологічний центр з аквакультури», м. Київ, УКРАЇНА;

Щербак Володимир Іванович, доктор біол. наук, професор, провідний наук. співробітник відділу санітарної гідробіології та гідропаразитології, Інститут гідробіології НАН, м. Київ, УКРАЇНА;

Симон Марія Юрївна, кандидат с.-г. наук, в.о. зав. лаб. міжнародного науково-технічного співробітництва та інтелектуальної власності, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ, УКРАЇНА;

Данильчук Галина Анатоліївна, кандидат с.-г. наук, доцент кафедри технології виробництва продукції тваринництва, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, УКРАЇНА.

CONTENTS

ACTUAL PROBLEMS AND PROSPECTS

- A. Nelipa, R. Novitskyi*
Current issues of legal
regulation of recreational
fishing in Ukraine
- R. Sydorak*
Protection and restoration of white
Dniester crayfish (*Pontastacus*
eichwaldi bessarabicus Brodsky,
1967) population in Ukraine
- A. Lichna*
Analysis of data from the Food and
Agriculture Organization (FAO) of the
United Nations on fishery and
aquaculture in sea waters
- K. Bezyk*
Regulation of the rational use
of fish resources in Odesa
region
- T. Volynskyi*
Use of archaeozoological remains
of sturgeons (*Acipenseridae*)
in ecological and population
studies
- O. Timchenko, V. M. Horbonis*
The prospect of stocking the
Kremenchug Reservoir
- V. Koretskyi*
Prospects of artificial cultivation of
North American crayfish of the genus
Procambarus in Ukraine
- L. Baidak, R. O. Novitskyi*
Recreational and rehabilitation potential
of fishing in Ukraine
- K. Vozniuk*
Prospects of artificial cultivation
of the giant river prawn
(*Macrobrachium rozenbergii*
De Man, 1879) in Ukraine

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

- A. B. Helina, P. O. Novitskyi*
Актуальні питання нормативно-
правового регулювання рекреаційного
рибальства в Україні..... 12
- P. B. Sidorak*
Охорона та відновлення популяції
білого дністровського рака
(*Pontastacus eichwaldi bessarabicus*
Brodsky, 1967) в Україні..... 15
- A. I. Lichna*
Аналіз даних продовольчої та
сільськогосподарської організації
(ФАО) ООН щодо риболовства та
аквакультури у морських водах..... 17
- K. I. Bezuk*
Регулювання раціонального
використання рибних ресурсів
Одеської області..... 19
- T. P. Volynskyi*
Використання археозоологічних решток
осетрових риб (*Acipenseridae*) в
екологічних і популяційних
дослідженнях..... 21
- O. I. Timchenko, V. M. Horbonis*
Перспектива зарибнення
Кременчуцького водосховища..... 23
- V. D. Koretskyi*
Перспективи штучного вирощування
північноамериканських раків роду
Procambarus в Україні..... 24
- L. A. Baidak, P. O. Novitskyi*
Рекреаційний та реабілітаційний
потенціал рибальства в Україні 26
- K. Yu. Vozniuk*
Перспективи штучного вирощування
гігантських річкових креветок
(*Macrobrachium rozenbergii* De Man,
1879) в Україні 29

УДК 639.2(477)

РЕГУЛЮВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ РИБНИХ РЕСУРСІВ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

К. І. Безик, ksenijabezyk@gmail.com, Одеський державний екологічний університет, м. Одеса

Одним із основних напрямків у галузі раціонального використання та охорони водних ресурсів в Україні є встановлення та впровадження відповідної законодавчої основи та проведення грамотної політики з управління ними. За останні роки в Україні відбулися зміни на користь удосконалення законодавчої діяльності в галузі раціонального використання водних ресурсів, комплексного освоєння, використання, охорони та еколого-економічних оцінок водних ресурсів, що зумовило виконання спеціальних програм та проєктів, а також ухвалення низки нормативних документів [1–2].

Охорона рибних запасів та регулювання рибальства мають велике значення для підтримання та збільшення ресурсів промислових риб. Велику шкоду рибним ресурсам завдає браконьєрський вилов цінних видів риб.

Охорона здійснюється шляхом проведення контрольних заходів із запобігання, виявлення та припинення випадків браконьєрства в них, а також шляхом вжиття заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення порушень правил ведення рибальського господарства та рибальства, та інших нормативних правових актів, що регулюють питання охорони та використання рибних ресурсів. Загальний стан правопорядку у природоохоронній сфері покладено на державну службу рибоохорони, яка постійно проводить перевірки, патрулювання території щодо виявлення та припинення порушень природоохоронного законодавства. Загальна кількість виявлених правопорушень законодавства в галузі природокористування, використання та охорони поверхневих вод, рослинного та тваринного світу показано на рисунку 1.

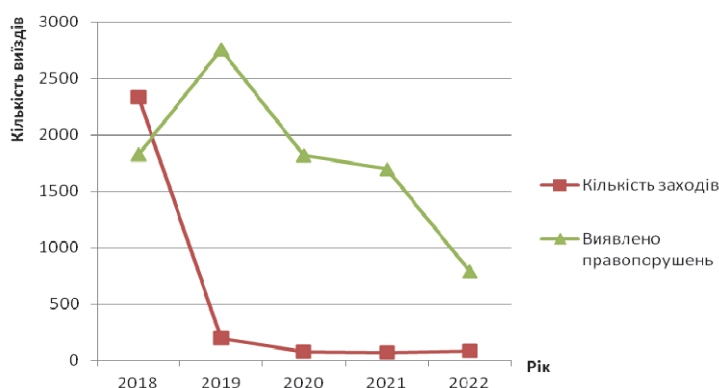

Рис. 1. Виявлені правопорушення на території Одеської області у період 2018–2022 рр.

За 2019 р. Управлінням Державного агентства меліорації та рибного господарства у Одеській області було виявлено 2755 правопорушень, що на 50% біль-

ше порівняно з 2018 р. і на 44% — ніж у 2020 р. [1–3].

У 2022 р. було виявлено 791 правопорушення, що на 46% менше, ніж у 2021 р.

Істотних збитків водним біоресурсам завдають дії браконьєрів. У контексті рибальства, під браконьєрством розуміється такий рибний лов, який порушує законодавство про охорону навколишнього середовища, правила рибальства, встановлені на певній території.

Під визначення браконьєрства підпадають такі випадки:

- вилов риби у невстановлений законом період — у період розмноження риби;
- лов без належним чином виданої ліцензії або з перевищенням квот на видобуток у місцях та у час дозволу на нього лише за ліцензією, або перевищення встановлених норм вилову риби;
- вилов з використанням знарядь лову та снастей, заборонених законом для використання;
- лов на природних територіях, що охороняються (заповідники, національні парки);
- лов риби, які належать до рідкісних або зникаючих видів та охороняються законом.

Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Одеській області проводить ефективні заходи в галузі збереження та раціонального використання рибних ресурсів у зоні своєї відповідальності, здійснює повсюдний контроль забруднення водойм стічними водами, створює умови для нормального розмноження риб та відстежує природоохоронні правопорушення та у сфері рибальства, завдяки чому зберігається рослинний і тваринний світ, а також відшкодовуються збитки, завдані діями браконьєрів та інших порушників [1–4].

За останні 5 років масштаби браконьєрства на території Одеської області поступово зменшуються. За даними Управління Державного агентства рибного господарства, у Одеській області у 2018 р. передано до суду для притягнення до адміністративної відповідальності 1150 справ, в 2019 р. — 1220 справ, у 2020 р. — 906 справ, у 2021 р. — 618 справ; у 2022 році даний показник знизився до 437 справ.

Це свідчить про те, що люди стали більш обізнаними щодо проблем у сфері охорони, відтворення та раціонального використання гідробіонтів та відповідальнішими. Крім того, браконьєрство в Україні як небезпечний екологічний злочин все частіше згадується у ЗМІ, органи рибоохорони постійно створюють державні програми боротьби з цими видами правопорушень [1–4].

ЛІТЕРАТУРА

1. Одеський рибоохоронний патруль. URL : https://od.darg.gov.ua/_dijaljnistj_0_24_menu_0_1.html (дата звернення : 30.10.2023).
2. Regulation of fish resources rational using on the territory of the NNP “BUG GARD» / Burhaz M. I. et al. // Ukrainian Journal of Veterinary and Agricultural Sciences. 2021. P. 106—110.

3. Сербов М. Г. Нормативно-правове та законодавче забезпечення в Україні спортивного і любительського рибальства та створення культурних рибних господарств : навчальний посібник. Одеса : ПОЛІГРАФ, 2013. 345 с.
  4. Алимов С. І. Рибне господарство України: стан і перспективи. Київ : Вища освіта, 2003. 336 с.
-

УДК 574.3:597.4+902/904(477)

ВИКОРИСТАННЯ АРХЕОЗООЛОГІЧНИХ РЕШТОК ОСЕТРОВИХ РИБ (ACIPENSERIDAE) В ЕКОЛОГІЧНИХ І ПОПУЛЯЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Т. П. Волинський, titvolynskiy@gmail.com, Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, м. Київ

Осетрові (Acipenseridae) є однією з найбільш вразливих груп риб у складі іхтіофауни України та світу. За даними Міжнародного союзу охорони природи, усі види осетрових мають вразливий статус або навіть перебувають на межі зникнення [1].

Одним із важливих аспектів розуміння теперішнього стану популяцій осетрових риб є встановлення видового складу, чисельності і географічного розповсюдження представників цієї групи в історичному минулому. Матеріалом для таких досліджень є остеологічні рештки, отримані у ході розкопок археологічних пам'яток різного віку. За умови використання сучасних методів досліджень цей матеріал може надати інформацію про динаміку ареалів окремих видів, раціон та особливості використання рибами екологічної ніші у минулому, відомості про генетичну структуру популяцій у дикій природі, а також про роль цих риб у господарській діяльності людини.

Разом з тим, вивчення археозоологічного матеріалу наразі є ускладненим через низку проблем, які необхідно вирішити. Насамперед, це визначення решток осетрових до видового рівня. На сьогодні немає якісного визначника для видової ідентифікації риб родини Acipenseridae, що населяли водойми України у минулому, за елементами скелета. Наявні джерела (наприклад, [2] та [3]) не є адекватною альтернативою і мають досить обмежене застосування (ідентифікація до рівня роду та/або можливість визначення решток лише окремих, без підкреслення діагностичних ознак). Тож наразі існує потреба у створенні такого визначника, який стане в пригоді біологам і археологам.

Можливість міжвидової і міжродової гібридизації осетрових у природних умовах показана у ході сучасних досліджень [4]. Цілком логічним є припущення, що принаймні певна частина скелетних решток цих риб у матеріалах із археологічних пам'яток могли належати гібридним особинам. Подолавши перешкоду видової ідентифікації, можна буде розпочати низку більш детальних досліджень археозоологічного матеріалу. Це, насамперед, вивчення стабільних ізотопів у кістках для реконструкції трофічних зв'язків осетрових риб України у минулому. Якщо зараз більшість осетрових мешкає у Чорному та Азовському морях і пониззі великих річок, то раніше осетрові мали можливість підніматися набагато вище за течією. Для подальшого зариблення річок України осетровими, важливо знати історію їх розповсюдження в історичному минулому, яким кормовим об'єктам надавали перевагу певні види і як вони співіснували раніше.

Сторінка конференції в мережі Інтернет:
<https://if.org.ua/index.php/uk/naukovi-vidannya/konf-irg/1060-2023kijiv>

Сучасні проблеми раціонального використання водних біоресурсів : V
Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 8-9 листопада 2023 р. :
збірник матеріалів. Київ : ПРО ФОРМАТ, 2023. 216 с.

Відповідальний редактор: Симон М.Ю.
Дизайн макету: Шинкар С. В., Архангельський Є. Ю.
Верстка: Архангельський Є. Ю.
Літературний редактор: Швець Т. М.
Коректор: Ковальчук Г. В.

Інститут рибного господарства НААН України,
вул. Обухівська, 135, м. Київ-164, 03164
Електронна адреса: instfishconf@gmail.com;
тел.: +38(063)115-3916 (Симон Марія Юріївна).

Підписано до друку 24.11.2023 р. Формат 70x108/16.
Друк офсетний. Наклад 500 прим. Друкарня ТОВ «ПРО ФОРМАТ», 02166, м. Київ,
вул. Кубанської України, 45 Б, оф.16, тел.: +38(044) 353-85-58
